

Hallituksen esitys eduskunnalle Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista tehdyn pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pöytäkirjan tarkoituksena on muuttaa Euroopan unionin perussopimuksia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklan mukaisessa tavanomaisessa tarkistusmenettelyssä siten, että perussopimukseen liitettäisiin Lissabonin sopimusta koskevia Irlannin kansan huolenaiheita käsittelevä pöytäkirja.

Pöytäkirjan taustalla ovat Lissabonin sopimuksen voimaantulon viivästykset, tarkemmin ottaen Irlannin erityisongelmien ratkaiseminen. Pöytäkirjassa Irlannille annetaan oikeudelliset takeet siitä, ettei Lissabonin sopimus vaikuta eräisiin Irlannin perustuslain määräyksiin, jotka koskevat oikeutta elämään, perhettä ja koulutusta, ja ettei Lissabonin sopimuksella myöskään vaikuteta unionin verotukselliseen toimivaltaan eikä

jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklan 4 kohdan mukaisesti kukin jäsenvaltio ratifioi Irlantia koskevan pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Suomessa tämä tarkoittaa perustuslain 8 luvussa säädettyä kansainvälisten velvoitteiden hyväksymis- ja voimaansaattamismenettelyä.

Esitys sisältää lakiehdotuksen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pöytäkirja tulee voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2013, jos kaikki ratifioimiskirjat on talletettu siihen mennessä, tai muussa tapauksessa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa viimeisenä tämän toimenpiteen suorittavan jäsenvaltion ratifioimiskirjan tallettamista. Pöytäkirjan voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettyinä ajankohtana samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	3
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	4
4 ASIAN VALMISTELU	4
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1 PÖYTÄKIRJAN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	6
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	7
3 VOIMAANTULO	7
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	7
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	7
4.2 Käsitteilyjärjestys	8
LAKIEHDOTUS	9
Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	9
SOPIMUSTEKSTI	10

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Irlantilaiset hylkäsivät Lissabonin sopimuksen kansanäänestyksessä kesäkuussa 2008. Kansanäänestyksen jälkeen Irlannin hallitus identifioi huolenaiheet, jotka olivat syynä Lissabonin sopimusta vastustaneiden äänten voittoon. Periaatteessa näihin huolenaiheisiin olisi voitu jo tuolloin vastata perussopimustasoisella pöytäkirjalla, mutta se olisi tarkoittanut lähes kaikissa jäsenvaltioissa loppuunsaatettujen ratifiointimenettelyjen uudelleen avaamista. Kesäkuussa 2009 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa tehtiin Eurooppa-neuvostossa kokoontuneiden EU:n 27 jäsenvaltion valtion- tai hallitusten päämiesten päätös Lissabonin sopimusta koskevasta Irlannin kansan huolenaiheista. Päätös otettiin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien liitteeksi 1 (Brysselissä 18 ja 19 päivänä kesäkuuta 2009 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät, liite 1.) Lisäksi päätelmien liitteeksi 2 otettiin juhlallinen julistus työntekijöiden oikeuksista, sosiaalipolitiikasta ja muista kysymyksistä ja liitteeksi 3 otettiin Irlannin kansallinen julistus. Liitteeseen 1 otetun päämiespäätöksen tarkoitus oli olla oikeudellinen tae siitä, ettei Lissabonin sopimuksen voimaantulo vaikuta tiettyihin Irlannin kansalle tärkeisiin asioihin. Näitä ovat tietyt Irlannin perustuslain eettis-sosiaalisia arvostuksia sisältävät säännökset (oikeus elämään, perhe ja koulutus), verotuksellinen toimivalta sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Päämiespäätöksessä valtion- ja hallitusten päämiehet ilmoittivat, että he aikovat seuraavaa liittymissopimusta tehtäessä vahvistaa päämiespäätöksen säännökset pöytäkirjassa, joka liitetään perussopimukseen. Tältä pohjalta Irlannissa järjestettiin uusi kansanäänestys lokakuussa 2009. Irlantilaisten enemmistö kannatti sopimuksen hyväksymistä ja maa ratifioi Lissabonin sopimuksen 23 päivänä lokakuuta 2009. Kroatian liittymisneuvotteluiden päätyttyä kesällä 2011 Irlanti teki päämiespäätöksen mukaisesti ehdotuksen Irlannin kansan huolenaiheita koskevan pöytäkirjan lisäämiseksi perussopi-

muksiin. Pöytäkirja allekirjoitettiin 16 päivänä toukokuuta 2012.

Irlannin lisäksi myös Tšekin tasavallan osalta on laadittu pöytäkirja vastaamaan Tšekin kansan Lissabonin sopimusta koskeviin huolenaiheisiin. Tšekin huolenaiheet koskevat Euroopan perusoikeuskirjan soveltamista Tšekin tasavaltaan. Tšekin pöytäkirjaa ei ole vielä allekirjoitettu. Aikanaan myös sen hyväksyminen tulee Suomessa edellyttämään eduskunnan suostumusta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Irlannin pöytäkirjan tavoitteena oli vastata irlantilaisten Lissabonin sopimusta koskeviin huolenaiheisiin ja sitä kautta edesauttaa Lissabonin sopimuksen ratifiointia Irlannissa. Pöytäkirjassa todetaan, ettei oikeudellisen aseman antaminen Lissabonin sopimuksessa Euroopan unionin perusoikeuskirjalle eivätkä mainitun sopimuksen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevat määräykset vaikuta millään tavalla Irlannin perustuslain määräyksiin, jotka koskevat oikeutta elämään, perhettä ja koulutusta. Lisäksi kyseisellä pöytäkirjalla annetaan Irlannille oikeudelliset takeet siitä, että Lissabonin sopimus ei millään tavoin muuta verotusta koskevan Euroopan unionin toimivallan laajuutta tai käyttöä taikka vaikuta jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 48 artiklan 4 kohdan mukaisesti kukin jäsenvaltio ratifioi pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Suomessa tämä tarkoittaa perustuslain 8 luvussa säädettyä kansainvälisten velvoitteiden hyväksymis- ja voimaansaattamismenettelyä.

Esityksen tavoitteena on saattaa pöytäkirja voimaan Suomen osalta. Esitykseen sisältyy ehdotus niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

3 Esityksen vaikutukset

Kun Irlannin pöytäkirja tulee voimaan, se kuuluu SEU 51 artiklan mukaisesti unionin primäärioikeuteen perussopimusten erottamattomana osana ja on oikeudelliselta sitovuudeltaan perussopimusmääräysten tasoinen. Irlannin takeita koskevissa Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmissä todetaan, että pöytäkirjan ainoana tarkoituksena on antaa päämiespäätöksen selvennyksille täysin perussopimusta vastaava asema Irlannin kansan huolenaiheisiin vastaamiseksi. Pöytäkirjalla on päätelmien mukaan sama asema kuin muiden jäsenvaltioiden osalta pöytäkirjan muodossa annetuilla selvennyksillä eikä se muuta millään tavoin EU:n ja sen jäsenvaltioiden keskinäistä suhdetta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut pöytäkirjaa koskevan kannanoton (PeVP 49/2011 vp, 7§), jossa todetaan, että ehdotetulla pöytäkirjalla voi olla välitöntä merkitystä Euroopan unionin kansalaisille näiden oleskellessa Irlannin oikeudenkäyttöpiirissä. Tässä mielessä pöytäkirja voidaan valiokunnan mukaan nähdä unionin kansalaisten perusoikeuksien rajoituksena.

Pöytäkirjassa esitetään yhteinen tulkinta Irlannin perustuslain tiettyjen artiklojen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan välisestä suhteesta. Unionin perusoikeuskirjassa tunnustetaan lukuisia EU:n kansalaisten ja EU:n alueella asuvien henkilöiden yksilö- ja kansalaisoikeuksia sekä poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia ja vahvistetaan ne osaksi EU:n oikeutta. Lissabonin sopimuksen myötä perusoikeuskirjasta tuli oikeudellisesti sitova, ja sillä on sama oikeudellinen arvo kuin SEU- ja SEUT- sopimuksilla. Koska Irlannin pöytäkirjassa esitetään tulkinta unionin perusoikeuskirjan ja Irlannin perustuslain välisestä suhteesta, voi pöytäkirja olla merkityksellinen unionin perusoikeuskirjan soveltamisen kannalta. On kuitenkin syytä muistaa, että pöytäkirjan sisältö on varsin rajattu ja se koskee vain Irlantia. Lisäksi on huomattava, että Irlanti on joka tapauksessa sitoutunut kunnioittamaan perus- ja ihmisoikeuksia sekä kansallisen perustuslakinsa nojalla että Euroopan ihmisoikeussopimuksen osapuolella. Irlantia sitoo myös Euroopan unionin

tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä SEU 6 artiklan 3 kohta, jonka mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat ”yleisinä periaatteina” osa unionin oikeutta. Näin ollen pöytäkirjassa esitetystä unionin perusoikeuskirjan tulkinnasta huolimatta voidaan katsoa, että soveltaessaan EU-oikeutta Irlanti on edelleen sidottu perusoikeuksiin EU-oikeuden yleisinä periaatteina.

4 Asian valmistelu

Irlantia koskevan pöytäkirjan lisääminen EU:n perussopimukseen on tehty SEU 48 artiklan mukaisessa tavanomaisessa tarkistusmenettelyssä.

Tämän mukaisesti Eurooppa-neuvoston yhteydessä kesäkuussa 2009 tehdyn päämiespäätöksen jälkeen Irlannin hallitus teki 20 päivänä heinäkuuta 2011 neuvostolle SEU 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti ehdotuksen perussopimusten muuttamiseksi niin, että niihin liitetään pöytäkirja Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista. Neuvosto toimitti mainitun Irlannin hallituksen ehdotuksen SEU 48 artiklan 2 kohdan kolmannen virkkeen mukaisesti Eurooppa-neuvostolle. Ehdotus annettiin myös tiedoksi kansallisille parlamenteille. Euroopan parlamentti antoi menettelylle hyväksyntänsä 18 päivänä huhtikuuta 2012 ja komissio puoltavan lausuntonsa 4 päivänä toukokuuta 2012. Eurooppa-neuvosto teki 11 päivänä toukokuuta 2012 päättyneessä kirjallisessa menettelyssä SEU 48 artiklan 3 kohdan mukaisesti päätöksen Irlannin hallituksen ehdottamien muutosten käsittelemisestä jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssissa, määritteli konferenssille toimeksiannon ja päätti olla kutsumatta valmistelukuntaa koolle. Hallitusten edustajien konferenssi käsitteli muutosta 16 päivänä toukokuuta 2012, jolloin pöytäkirja myös allekirjoitettiin Coreperin yhteydessä.

Valtioneuvosto antoi 6 päivänä lokakuuta 2008 eduskunnalle erillisen selvityksen etenemisestä Lissabonin sopimuksen suhteen Irlannin negatiivisen kansanäänestyksen jälkeen (E 89/2008 vp) ja myöhemmin kolme

jatkokirjettä (1. VNK 23.02.2009 vp; 2. VNK 16.06.2009 vp; 3. VNK 02.07.2009 vp). Valtioneuvosto käsitteli Irlantia koskevaa pöytäkirjaa EU-ministerivaliokunnan kokouksessa 17 päivänä kesäkuuta 2009 (kesäkuun 2009 Eurooppa-neuvoston valmistelu koskien Irlannin takeita). Valtioneuvosto on lisäksi 29 päivänä syyskuuta 2011 antanut eduskunnalle erillisen selvityksen Irlantia ja Tšekkiä koskevista pöytäkirjoista ja perussopimusten muuttamisesta (E 65/2011 vp). Tähän liittyen eduskunnan perustuslakivalio-

kunta on antanut kannanottonsa (PeVP 49/2011 vp). Valiokunta katsoi, että pöytäkirjaan sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä perustuslain 94 §:n 1 momentin ja 95 §:n 1 momentin tarkoittamassa mielessä, minkä vuoksi se on saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi ja sen voimaansaattamisesta tulee säätää lailla.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä. Esitystä on käsitelty myös institutionaalisten kysymysten jaostossa 13 päivänä helmikuuta 2013.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Artiklassa annetaan Irlannille taheet siitä, ettei Lissabonin sopimus vaikuta Irlannin perustuslain määräyksiin, jotka koskevat oikeutta elämään, perhettä ja koulutusta. Artiklan mukaan mikään Lissabonin sopimuksessa, jolla Euroopan unionin perusoikeuskirjalle annetaan oikeudellinen asema, tai tuon sopimuksen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevissa määräyksissä ei vaikuta millään tavoin Irlannin perustuslain 40.3.1, 40.3.2 ja 40.3.3 artiklassa säädetyn oikeutta elämään koskevan oikeuden suojelun, 41 artiklassa säädetyn perheen suojelun eikä 42 sekä 44.2.4 ja 44.2.5 artiklassa säädetyn koulutusta koskevien oikeuksien suojelun soveltamisalaan tai sovellettavuuteen. Artiklassa viitatussa Irlannin perustuslain 40.3.3 artiklasta on lisäksi olemassa erillinen EU:n perussopimukseen liitetty pöytäkirja (pöytäkirja (N:o 35) Irlannin perustuslain 40.3.3 artiklasta).

2 artikla. Artiklassa annetaan Irlannille taheet siitä, ettei Lissabonin sopimus vaikuta unionin verotukselliseen toimivaltaan. Artiklassa todetaan, että mikään Lissabonin sopimuksessa ei millään tavoin muuta verotusta koskevan Euroopan unionin toimivallan laajuutta tai käyttöä minkään jäsenvaltion osalta. Määräys ei luo yksilöitä koskevia uusia oikeuksia eikä velvollisuuksia, vaan on lähinnä julistuksenomainen.

3 artikla. Artikla sisältää julistuksenomaisia määräyksiä, joilla annetaan Irlannille taheet siitä, ettei Lissabonin sopimus vaikuta jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Artiklan määräyksillä ei luoda yksilöitä koskevia uusia oikeuksia tai velvollisuuksia.

Artiklan ensimmäisessä kohdassa todetaan, että unionin toiminta kansainvälisellä tasolla perustuu demokratian ja oikeusvaltion periaatteisiin, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuuteen ja jakamattomuuteen, ihmisarvon kunnioittamiseen, tasa-arvon ja yhteisvastuun periaatteisiin sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan pe-

riaatteiden ja kansainvälisen oikeuden noudattamiseen.

Artiklan toisessa kohdassa todetaan, että unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on erottamaton osa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja se turvaa unionin operatiivisen toimintakyvyn unionin ulkopuolella toteutettavia rauhanturva-, konfliktinesto- ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamista koskevia tehtäviä varten Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti. Artiklan kolmannessa kohdassa vakuutetaan, että edellä mainittu ei vaikuta jäsenvaltion, Irlanti mukaan luettuna, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan eikä minkään jäsenvaltion velvoitteisiin. Edelleen artiklan neljännessä kohdassa vakuutetaan, ettei Lissabonin sopimus vaikuta Irlannin perinteisesti noudattamaan sotilaallisen puolueettomuuden politiikkaan eikä rajoita sitä.

Artiklan viidennessä kohdassa todetaan, että jäsenvaltioiden – mukaan lukien Irlannin – asiana on päättää, millaista apua terrori-iskun tai alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle jäsenvaltiolle annetaan. Artiklan kuudennessa kohdassa vakuutetaan, että mahdollinen päätös siirtyä yhteiseen puolustukseen edellyttää Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä ja että jäsenvaltioiden, Irlanti mukaan luettuna, asiana on päättää Lissabonin sopimuksen määräysten ja valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti yhteisen puolustuksen käyttöönotosta. Artiklan seitsemännen kohdan mukaan mikään pöytäkirjan ko. osastossa ei vaikuta minkään muunkaan jäsenvaltion kantaa tai politiikkaan turvallisuuden ja puolustuksen alalla eikä rajoita sitä. Artiklan kahdeksannen kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion asiana on myös päättää Lissabonin sopimuksen määräysten ja kansallisen oikeuden vaatimusten mukaisesti osallistumisesta pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön tai Euroopan puolustusviraston toimintaan.

Artiklan yhdeksännessä kohdassa todetaan, ettei Lissabonin sopimuksessa määrätä eurooppalaisen armeijan perustamisesta eikä pakollisesta asepalveluksesta missään sotilaallisessa kokoonpanossa. Se ei myöskään

vaikuta Irlannin tai minkään muunkaan jäsenvaltion oikeuteen määrätä puolustus- ja turvallisuusmenojensa luonteesta ja suuruudesta tai puolustusvoimavarojensa luonteesta. Lopuksi artiklassa todetaan vielä, että Irlannin, kuten myös minkä tahansa muun jäsenvaltion, asiana on päättää kansallisen oikeuden vaatimusten mukaisesti sotilasoperaatioihin osallistumisesta.

4 ja 5 artiklat. Artiklat sisältävät loppumääräykset. Pöytäkirjan 4 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan pöytäkirja on avoinna korkeiden sopimuspuolten allekirjoituksia varten 30 päivään kesäkuuta 2012. Saman artiklan toisen kohdan mukaan sopimuspuolet ratifioivat tämän pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Kohdassa on viitattu myös Kroatian liittymiseen Euroopan unioniin ja todettu, että mikäli tämä pöytäkirja ei ole tullut voimaan Kroatian tasavallan Euroopan unioniin liittymispäivänä, Kroatia ratifioi pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Kroatian on tarkoitus liittyä unioniin 1 päivänä heinäkuuta 2013. Eduskunta on hyväksynyt Kroatian liittymistä Euroopan unioniin koskevan hallituksen esityksen 18 päivänä joulukuuta 2012 (HE 138/2012 – EV 159/2012 vp). Edelleen 4 artiklan mukaan ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan. Pöytäkirja tulee voimaan mahdollisuuksien mukaan 30 päivänä kesäkuuta 2013, jos kaikki ratifioimiskirjat on talletettu siihen mennessä, tai muussa tapauksessa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa viimeisenä tämän toimenpiteen suorittavan jäsenvaltion ratifioimiskirjan tallettamista. Hallituksen esityksen antamisen hetkellä pöytäkirjan on ratifioinut neljä sopimuspuolta. Pöytäkirjan 5 artiklassa on määritetty pöytäkirjan kieliversiot ja niiden todistusvoimaisuudet sekä todettu, että pöytäkirja talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon.

2 Lakiehdotuksen perustelut

Perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamis-

lailla. Tällaiset määräykset tulee saattaa voimaan lailla myös silloin, kun velvoitteen johdosta ei ole tarpeen tarkistaa kansallisen lainsäädännön aineellista sisältöä. Koska pöytäkirjan vuoksi ei aineellista lainsäädäntöä ole tarpeen muuttaa, esitys sisältää vain ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Säännöksellä saatettaisiin voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Pöytäkirjan muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimuspuolet ratifioivat pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Pöytäkirja tulee voimaan mahdollisuuksien mukaan 30 päivänä kesäkuuta 2013, jos kaikki ratifioimiskirjat on talletettu siihen mennessä, tai muussa tapauksessa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa viimeisenä tämän toimenpiteen suorittavan jäsenvaltion ratifioimiskirjan tallettamista. Pöytäkirjan voimaansaattamislaki esitetään tulevaisuudessa voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräs on luettava lain-

säädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoituksesta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksessä tarkoitusta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (ks. esimerkiksi PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Eduskunnalta on pyydetty Irlannin ja Tšekin pöytäkirjojen osalta kannanottoa siihen, edellyttääkö niiden hyväksyminen eduskunnan suostumusta (E 65/2011 vp). Perustuslakivaliokunta vahvisti tämän Irlannin ja Tšekin pöytäkirjoja koskevassa kannanotossaan (PeVP 49/2011 vp, 7§). Valiokunnan mielestä ehdotetuilla pöytäkirjoilla voi olla välitöntä merkitystä Euroopan unionin kansalaisille näiden oleskellessa Irlannin tai Tšekin oikeudenkäyttöpiirissä. Tässä mielessä ne voidaan nähdä unionin kansalaisten perusoikeuksien rajoituksina. Tältä osin ne rinnastuvat suoraan sellaisiin yksilön perusoikeuksien käyttämistä tai rajoittamista koskeviin sopimusmääräyksiin, jotka valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan. Tämän perusteella valiokunta katsoo, että ehdotettuihin pöytäkirjoihin sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä perustuslain 94 §:n 1 momentin

ja 95 §:n 1 momentin tarkoittamassa mielessä ja ne on sen vuoksi saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi ja niiden voimaansaattamisesta tulee säätää lailla. Tätä puoltaa valiokunnan mukaan myös se, että perustuslain 94 §:n 1 momentin säännökset siitä, milloin sopimusmääräykset on saatettava eduskunnan hyväksyttäväksi, tarkoittavat turvata eduskunnan asemaa ylimpänä valtioelimenä. Siksi eduskunnan toimivaltaa koskevia säännöksiä on tulkittava pikemminkin laajentavasti kuin supistavasti.

4.2 Käsittelyjärjestys

Pöytäkirjan ei voida katsoa sisältävän määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Pöytäkirja voidaan näin ollen hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi Lissabonin sopimusta koskevasta Irlannin kansanhuolenaiheista Brysselissä 16 päivänä toukokuuta 2012 tehdyn pöytäkirjan.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista Brysselissä 16 päivänä toukokuuta 2012 tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat laki-	na voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.
	2 § Pöytäkirjan muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

Sopimusteksti

**PÖYTÄKIRJA
LISSABONIN SOPIMUSTA KOSKEVISTA
IRLANNIN KANSAN HUOLENAIHEISTA**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jäljempänä 'KORKEAT SOPIMUSPUOLET', jotka

PALAUTTAVAT MIELEEN Eurooppa-neuvostossa 18 ja 19 päivänä kesäkuuta 2009 koontuneiden Euroopan unionin 27 jäsenvaltion valtion- tai hallitusten päämiesten päätöksen Lissabonin sopimusta koskevista Irlannin kansan huolenaiheista;

PALAUTTAVAT MIELEEN Eurooppa-neuvostossa 18 ja 19 päivänä kesäkuuta 2009 koontuneiden valtion- tai hallitusten päämiesten julistuksen, jonka mukaan he aikoivat seuravaa liittymissopimusta tehtäessä vahvistaa mainitun päätöksen säännökset pöytäkirjassa, joka liitetään kunkin jäsenvaltion valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen;

PANEVAT MERKILLE, että korkeat sopimuspuolet ovat allekirjoittaneet korkeiden sopimuspuolten ja Kroatian tasavallan välisen sopimuksen Kroatian tasavallan liittymisestä Euroopan unioniin;

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen:

I OSASTO

OIKEUS ELÄMÄÄN, PERHE JA KOULUTUS

1 ARTIKLA

Mikään Lissabonin sopimuksessa, jolla Euroopan unionin perusoikeuskirjalle annetaan oikeudellinen asema, tai tuon sopimuksen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevissa määräyksissä ei vaikuta millään tavoin Irlannin perustuslain 40.3.1, 40.3.2 ja 40.3.3 artiklassa säädetyn oikeutta elämään koskevan oikeuden suojelun, 41 artiklassa säädetyn perheen suojelun eikä 42 sekä 44.2.4 ja 44.2.5 artiklassa säädetyn koulutusta koskevien oikeuksien suojelun soveltamisalaan tai sovellettavuuteen.

II OSASTO

VEROTUS

2 ARTIKLA

Mikään Lissabonin sopimuksessa ei millään tavoin muuta verotusta koskevan Euroopan unionin toimivallan laajuutta tai käyttöä minkään jäsenvaltion osalta.

III OSASTO

TURVALLISUUS JA PUOLUSTUS

3 ARTIKLA

Unionin toiminta kansainvälisellä tasolla perustuu demokratian ja oikeusvaltion periaatteisiin, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuuteen ja jakamattomuuteen,

ihmisarvon kunnioittamiseen, tasa-arvon ja yhteisvastuun periaatteisiin sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden noudattamiseen.

Unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on erottamaton osa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja se turvaa unionin operatiivisen toimintakyvyn unionin ulkopuolella toteutettavia rauhanturva-, konfliktinesto- ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamista koskevia tehtäviä varten Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti.

Tämä ei vaikuta kunkin jäsenvaltion, Irlanti mukaan luettuna, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan eikä minkään jäsenvaltion velvoitteisiin.

Lissabonin sopimus ei vaikuta Irlannin perinteisesti noudattamaan sotilaallisen puolueettomuuden politiikkaan eikä rajoita sitä.

Jäsenvaltioiden – mukaan lukien Irlannin, joka toimii yhteisvastuun hengessä ja perinteisesti noudattamaansa sotilaallisen puolueettomuuden politiikkaa rajoittamatta – asiana on päättää, millaista apua terrori-iskun tai alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle jäsenvaltiolle annetaan.

Mahdollinen päätös siirtyä yhteiseen puolustukseen edellyttää Eurooppa-neuvoston yksimielistä päätöstä. Jäsenvaltioiden, Irlanti mukaan luettuna, asiana on päättää Lissabonin sopimuksen määräysten ja valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti yhteisen puolustuksen käyttöönotosta.

Mikään tässä osastossa ei vaikuta minkään muunkaan jäsenvaltion kantaan tai politiikkaan turvallisuuden ja puolustuksen alalla eikä rajoita sitä.

Kunkin jäsenvaltion asiana on myös päättää Lissabonin sopimuksen määräysten ja kansallisen oikeuden vaatimusten mukaisesti osallistumisesta pysyvään rakenteelliseen yh-

teistyöhön tai Euroopan puolustusviraston toimintaan.

Lissabonin sopimuksessa ei määrätä eurooppalaisen armeijan perustamisesta eikä pakollisesta asepalveluksesta missään sotilaallisessa kokoonpanossa.

Se ei vaikuta Irlannin tai minkään muunkaan jäsenvaltion oikeuteen määrätä puolustus- ja turvallisuusmenojensa luonteesta ja suuruudesta tai puolustusvoimavarojensa luonteesta.

Irlannin tai minkä tahansa muun jäsenvaltion asiana on päättää kansallisen oikeuden vaatimusten mukaisesti sotilasoperaatioihin osallistumisesta.

IV OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

4 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja on avoinna korkeiden sopimuspuolten allekirjoituksia varten 30 päivään kesäkuuta 2012.

Korkeat sopimuspuolet ja, mikäli tämä pöytäkirja ei ole tullut voimaan Kroatian tasavallan Euroopan unioniin liittymispäivänä, Kroatian tasavalta ratifioivat tämän pöytäkirjan valtiosääntönsä asettamien vaatimusten

mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

Tämä pöytäkirja tulee voimaan mahdollisuuksien mukaan 30 päivänä kesäkuuta 2013, jos kaikki ratifioimiskirjat on talletettu siihen mennessä, tai muussa tapauksessa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa viimeisenä tämän toimenpiteen suorittavan jäsenvaltion ratifioimiskirjan tallettamista.

5 ARTIKLA

Tämä pöytäkirja, joka on laadittu yhtenä alkuperäiskappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä ja jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen, talletetaan Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja tämä hallitus toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen siitä muiden jäsenvaltioiden hallituksille.

Kun Kroatian tasavalta on tullut tämän pöytäkirjan sitomaksi Kroatian tasavallan liittymisehdoista tehdyn asiakirjan 2 artiklan perusteella, tämän pöytäkirjan kroaatinkielinen teksti, joka on yhtä todistusvoimainen kuin ensimmäisessä kohdassa tarkoitetut tekstit, talletetaan niin ikään Italian tasavallan hallituksen arkistoon, ja tämä hallitus toimittaa siitä oikeaksi todistetun jäljennöksen kunkin muun jäsenvaltion hallitukselle.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Tehty Brysselissä kuudentenatoista päivänä toukokuuta vuonna kaksituhattakaksitoista